

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/693

Έν Καισαριανή τῇ 5ῃ Νοεμβρίου 2020

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2 3 4 η

Πρός

τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αιδεσιμ(ολογι)ωτάτους Πρεσβυτέρους
τούς Ίεροκήρυκες καί τούς Έφημερίους
τούς Ίερολογιωτάτους Διακόνους
καί τίς Όσιώτατες Μοναχές
τῆς Ίερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Άγαπητοί Πατέρες καί Άδελφοί

Χαίρετε έν Κυρίῳ

Ἐκκλησία μας προετοιμάζει τούς πιστούς νά ὑποδεχθοῦμε τήν

«μητρόπολη τῶν ἐορτῶν»¹ ὅπως χαρακτηρίζει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος τά Χριστούγεννα, πού ἐορτάζουμε τήν σάρκωση τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ πού ἦλθε στόν κόσμον ὡς ἄνθρωπος γιά νά λύσει τά ἔργα τοῦ σκότους, νά ἀπελευθερώσει ὅσους ὁ φόβος τοῦ θανάτου τούς ἔχει καταδικάσει νά εἶναι δοῦλοι σ' ὅλη τους τήν ζωή² νά ἀνορθώσει τά συντρίμματα τῶν καρδιῶν μας «*θεραπεύων πᾶσαν νόσον*»³.

Πρός τοῦτο κρίνουμε ὅτι πρῶτιστο καθῆκον εἶναι νά γνωρίσουμε τόν παραγενόμενο Ἰησοῦ Χριστό μέσα ἀπό τήν μαρτυρία τῶν Μαθητῶν Του καί Ἀποστόλων.

ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

«Εἰς τήν ἐπίγνωσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ»

Οἱ δύο αὐτές λέξεις πού συνθέτουν τό ὄνομα τοῦ Κυρίου μας συνδυάζουν ἓνα κύριο ὄνομα τό «*Ἰησοῦς*» πού σημαίνει στά ἐλληνικά «θεραπευτής» καί ἓνα ἀξίωμα τό «*Χριστός*» πού σημαίνει μέ εὐρεία σημασία τοῦ ὅρου «διορισμένος ἀπό τόν Θεό». Ὁ «διορισμός» ἦταν μία πράξη πού δήλωνε ὅτι ὁ χριόμενος εἶχε λάβει ἀπό τόν Θεό τήν ἐξουσία νά ἐκτελέσει μία συγκεκριμένη ἀποστολή. Γιά νά καταλάβει κάποιος τόν Ἰησοῦ τῆς Ναζαρέτ πρέπει νά ἀπαντήσῃ στό ἐρώτημα πού ἔθεσε ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς στους Μαθητές Του : «*ὕμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;*»⁴. Οἱ συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης προσπαθοῦν ν' ἀπαντήσουν σ' αὐτή τήν ἐρώτηση. Ἡ ἀπάντησή μᾶς ὁδηγεῖ πάντα στό ἱστορικό πρόσωπο πού ἔθεσε τήν ἐρώτηση.

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗ ΝΑΖΑΡΕΤ

Τά εὐαγγέλια δέν εἶναι βίοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού ἔχουν συνταχθεῖ σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τῆς σύγχρονης ιστοριογραφικῆς ἐπιστήμης. Ἐγράφησαν ἀπό τούς Μαθητές Του γιά νά ἐμπνεύσουν καί νά δυναμώσουν τήν πίστιν στόν Ἰησοῦ

Χριστό, διευθετώντας τις αναμνήσεις τους από αυτά που άκουσαν και είδαν, που βέβαια φωτίστηκαν και μεταμορφώθηκαν από την πίστη στην ανάσταση του Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τά Εὐαγγέλια μᾶς ἐπιτρέπουν νά φθάσουμε μέ βεβαιότητα στην κατανόηση, στην ἐπίγνωση⁵ τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τή Ναζαρέτ.

1. Ἑσχατολογική τοποθέτηση τοῦ Ἰησοῦ.

Ὁ σκοπός τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι νά συγκεντρώσει γύρω Του μέ ὄργανο τήν πίστη στό Θεό ἕνα λαό στό ὁποῖο θά δώσει νά κληρονομήσουν τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Προτύπωση αὐτῆς τῆς ὑπόσχεσης εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ πού ὁ Θεός ὁδήγησε ἀπό τήν γῆ τῆς δουλείας καί αἰχμαλωσίας τῶν Αἰγυπτίων στην γῆ Χαναάν. Γιά τούς Ἰσραηλῖτες «γῆ τῆς ἐπαγγελίας» τῆς εἰρήνης καί τῆς εὐλογίας ἦταν ἡ Χαναάν, γιά τούς Χριστιανούς γῆς τῆς ἐπαγγελίας εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ στους οὐρανούς.

Τό Εὐαγγέλιο πού κηρύττει ὁ Ἰησοῦς στην ἐπίγεια ζωή Του καί παράλαβε ἡ Ἐκκλησία εἶναι, ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐγκαινιάζεται μέ τόν ἴδιο τό Λόγο Του: *«Υμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπετε, καί τὰ ὥτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούουσιν· ἀμήν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφηῇται καί δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καί οὐκ εἶδον, καί ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καί οὐκ ἤκουσαν»*.⁶ Τί εἶναι λοιπόν αὐτά πού εἶδαν καί ἤκουσαν:

Πρῶτα πρῶτα ἐξορκισμούς, πού τούς ἐρμηνεύει ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς: *«εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ»*⁷. Πράγματι, ὁ ἐχθρός ἔχει ἤδη κατατροπωθεῖ σύμφωνα μέ τόν λόγο Του : *«ἐθέωρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα»*. Ἡ δαιμονική δύναμη καί ἐξουσία πού ὁδήγησε τόν κόσμον στην ἀποστασία καί τήν παρακοή ὑποχωρεῖ μπροστά στην θεία ἐξουσία, στὸν Θεό πού ἐνανθρώπησε.

Ἐπειτα εἶδαν θαύματα, πού διαβεβαιώνουν, σύμφωνα μέ τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι μιὰ νέα ἐποχή ἔχει ἀρχίσει: *«τυφλοὶ ἀναβλέπουν καί χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται καί κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται»*. Τέλος ἤκουσαν τήν

ἀποφασιστική ἐκλογή τοῦ Ἰησοῦ πού εἶναι ἀκόμα πιά σημαντική: «*πτωχοὶ εὐαγγελίζονται*»⁸. Γιατί ὁ Ἰησοῦς, μιλώντας μ' αὐτό τόν τρόπο, διακηρύττει ὅτι ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐα ἐκπληρώθηκε στό πρόσωπό Του⁹. Μέ τήν ἐνανθρώπησή Του ἐγκαινιάζεται μία νέα ἐποχή χάριτος.

Κι αὐτό γιατί, στά δικά Του μάτια, ἡ ἀγγελία εἶναι ἐσχατολογική: Αὐτή ἐκπληρώνει τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ, ἀνακεφαλαιώνοντάς το ὥστε «*τὰ πάντα καί ἐν παῶσι Χριστός*»¹⁰. Ἔτσι τοποθετεῖται ὁ Ἰησοῦς σέ σχέση μέ τήν Παλαιά Διαθήκη. Θαυμάζει τόν Ἰωάννη ὡς τόν τελευταῖο καί τό μεγαλύτερο ἀπό τούς Προφῆτες: «*ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ*». Ἀλλά ἐπειδή ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐγκαινίασε μιά καινούρια ἐποχή, ὁ Ἰησοῦς συνεχίζει: «*ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν*»¹¹.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος κήρυττε ὅτι «*ἤγγικε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ*». Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός διευκρινίζει τήν ἀνάγκη νά μετέχουμε σ' αὐτή, δηλαδή ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι ἀπλῶς παροῦσα, γι' αὐτό τονίζει τόν τρόπο ἐντάξεως τοῦ ἀνθρώπου σ' αὐτή, ὅπως δηλώνουν οἱ λόγοι Του: «*ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καί βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν ἀπ' ὅσους θέλουν νά εἰσέλθουν σ' αὐτήν*»¹². Ἡ εἴσοδος στήν Βασιλεία στηρίζεται στήν ἐλεύθερη ἐκλογή τοῦ ἀνθρώπου πού εἶναι ἀποφασισμένος νά ἀγωνισθεῖ ἀκόμα καί μέ στερήσεις νά ἐνταχθεῖ στόν νέο κόσμο τῶν πιστῶν. Γι' αὐτό ὁ Ἰησοῦς ἀναγκάσθηκε νά ὀρθωθεῖ ἀφ' ἑνός ἐνάντια στοὺς ὑποστηρικτές τῆς σαββατικῆς καί τελετουργικῆς τάξεως πού εἶχαν ἐγκαταστήσει οἱ νομοδιδάσκαλοι μέ τήν ἠθικοσοφιστική τους καί τή λεπτολογία τους¹³. Τά «*ἔργα τοῦ Νόμου*» εἶναι ἀδύναμα νά ὀδηγήσουν στή σωτηρία, ὅπως σαφέστατα ἐδήλωσε ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἓνας Ἰουδαῖος πρῶην νομοδιδάσκαλος «*οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου*». Ταυτόχρονα ὅμως ἀφ' ἑτέρου ξεκαθαρίζει τήν προσδοκία τῶν συγχρόνων Του πού συνέχεαν τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μέ τήν ἐθνική καί ἐγκόσμια ἀπελευθέρωση¹⁴.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός διευκρίνισε τή θέση Του ἀκόμα καί σέ σχέση μέ τόν Ἰωάννη τό Βαπτιστή¹⁵. Ὁ Ἰωάννης ἀνήγγειλε τήν ἐπικείμενη καταδίκη τῶν ἀσεβῶν ἀπὸ τήν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ¹⁶. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους νά

μετανοήσουν γιά νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τόν φόβο τῆς καταδίκης, νά συμφιλιωθοῦν μέ τόν Θεό μέ τήν μετάνοια. Γι'αυτό κηρύττει «ένιαυτὸν Κυρίου δεκτὸν»¹⁷, δηλαδή μιὰ περίοδο χάριτος. Ὁ Θεός δίδει στούς ἀνθρώπους μιὰ ἀκόμη, τήν τελευταία εὐκαιρία πρὶν τήν κρίση μέ προϋπόθεση τήν πίστη στὸν Ἰησοῦ Χριστό. Αὐτὴ εἶναι ἡ μοναδική κατάσταση στὴν ὁποία ὁ Ἰησοῦς θεωρεῖ, ὅτι βρίσκεται ὁ ἴδιος. Χαρά ὑπόσχεται σ' ὅσους ἀνακαλύπτουν τὸ θησαυρό¹⁸. Εὐτυχισμένοι ἐκεῖνοι πού ζοῦν αὐτὴ τὴ στιγμή !

2. Ἡ ἀπόφαση σχετικά μέ τὸν Ἰησοῦ.

Εἶναι ἄσκοπο ν' ἀναρωτιέται κανεὶς πότε θά ῥθεῖ αὐτὴ ἡ ὥρα: «οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, οὐδὲ ἐροῦσιν· ἰδοὺ ὧδε ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἔστιν»¹⁹. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι πιὰ ἀπλῶς κάτι πού πρόκειται νά ἔρθει στό μέλλον, εἶναι προσιτὴ σέ ὅλους: ἀρκεῖ ν' ἀναγνωρίσει κανεὶς τοὺς Μεσσιανικοὺς καιροὺς, καὶ νά στρέψει τὸ βλέμμα του στὸν Ἰησοῦ. Ποιὸς εἶναι λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς; Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς δέν εἶναι ἓνας συνηθισμένος Ραββίνος πού ἐξηγεῖ τίς Γραφές, ἀλλὰ διδάσκει μέ αὐθεντία²⁰. Ἀντίθετα ἀπὸ τοὺς Προφῆτες, δέν ἀναγγέλλει ἀπλῶς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἐρμηνεύει τὸ Νόμο τοῦ Θεοῦ: «Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν...»²¹, προλογίζοντας τίς διακηρύξεις του μέ μιὰ ἐπίσημη διαβεβαίωση: «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν», σὰν νά ἀπαντᾷ σ' ἓνα λόγο πού ἀκούγεται μυστικά. Τολμάει ἀκόμα νά συγκρίνει τὸν ἑαυτό Του μέ ἑνδοξες μορφές τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ νά τονίσει τὴν ὑπεροχὴ Του: «καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε...καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶντος ὧδε»²².

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, νά μεταστραφεῖ κανεὶς πρὸς τὸ Θεό, σημαίνει ν' ἀκολουθήσει τὸν Ἰησοῦ, ν' ἀποφασίσει ἂν θά εἶναι μέ τὸ μέρος Του ἢ ἐναντίον Του. «Ὁ μὴ ὧν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει»²³. Ν' ἀκούει κανεὶς τὸν Ἰησοῦ σημαίνει, ὅτι ἀκούει τὸν ἴδιο τὸ Θεό, πού σημαίνει ὅτι «οἰκοδομεῖ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν»²⁴. Πῶς ὁμως μπορεῖ κανεὶς νά πάρει μιὰ τέτοια ἀπόφαση μπροστὰ σ' ἓναν Ἰησοῦ πού ἡ συμπεριφορὰ Του ξαφνιάζει; Ὁ Ἰησοῦς τὸ ξέρει καλά: «καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί»²⁵. Γι' αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς ὀφείλει νά δικαιολογήσει τὴν ἀξίωσή Του. Ὅχι ἀπορρίπτοντας τὴν ταυτότητά Του, ἀλλὰ φανερώνοντας ὅτι ἔχει μιὰ σχέση μοναδική μέ τὸν Πατέρα

Του. Όλα είναι δυνατά σ' Αυτόν γιατί πιστεύει²⁶, μέ μιά πίστη πού θά θεωρηθεῖ τό πρότυπο κάθε πίστεως²⁷. Κι ἀκόμα περισσότερο, μιλάει στό Θεό ὅπως στόν Πατέρα Του²⁸ καί, συνδέοντας τόν ἑαυτό Του μέ τήν ἀποκαλυπτική παράδοση τοῦ Δανιήλ²⁹, τολμᾷ νά πεῖ ὅτι τά μυστήρια ἔχουν ἀποκαλυφθεῖ σ' Αυτόν, γιατί Αὐτός εἶναι ὁ «Υἱός» σέ μοναδική σχέση μέ τόν «Πατέρα»³⁰. Παρ' ὅλα αὐτά, δέν ἰσχυρίζεται ὅτι γνωρίζει τά πάντα³¹ καί ὑποτάσσει τό θέλημά Του στό θέλημα τοῦ Πατέρα³². Πάντως, ξεχωρίζοντας τόν ἑαυτό Του μέσα στό σύνολο τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Θεοῦ³³, ταυτίζει τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ μέ τό πρόσωπό Του. Αὐτό π.χ. ὑπονοεῖ ἡ παραβολή τοῦ σπορέα³⁴, κι αὐτό ἀποδεικνύει ἡ συμπεριφορά Του ἀπέναντι στούς φτωχοὺς καί στούς ἁμαρτωλοὺς, ἡ ὁποία συμβολίζει τή στάση τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ³⁵.

3. Ὁ Ἰησοῦς καί τό μέλλον.

Ὁ Ἰησοῦς ἔζησε ὡς συνεπής Ἰουδαῖος. Εἶναι ὅμως συγχρόνως κύριος τῶν Ἰουδαϊκῶν παραδόσεων καί μετρᾷ τήν ἀξία τους μέ γνώμονα τό θέλημα τοῦ Θεοῦ μέ τόν Ὅποιο διατηρεῖ τή μοναδική σχέση πού σημειώσαμε. Ἔρχεται γιά νά ἐκπληρώσει τό Νόμο καί τούς Προφῆτες³⁶. Τό ἰδανικό τῆς ἀπόλυτης ἀγάπης πού προτείνει προσκρούει στίς λεπτολογίες τῆς ἠθικοσοφιστικῆς καί παραμένει ἀνέφικτο γιά ὅποιον δέν ἀκολουθεῖ τόν Ἰησοῦ. Δέν μπορεῖ νά τό σκοπεύσει κανεῖς σωστά καί νά τό πραγματοποιήσῃ παρά μόνο μέ μιά στενή ἐξάρτηση ἀπό τόν Ἰησοῦ: *«Δεῦτε πρός με... ὁ γάρ ζυγός μου χρηστός καί τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστίν»*³⁷. Ὁ Ἰησοῦς ἐκπληρώνει ἐπίσης τήν προφητική παράδοση ὅταν, σέ πείσμα τῶν συγχρόνων Του, ἀναγγέλλει, ὅτι καί οἱ εἰδωλολάτρες θά λάβουν τή σωτηρίαν³⁸.

Γιά τήν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ ἔργου, ὁ Ἰησοῦς συνέστησε τήν Ἐκκλησία πού θά ἔπαιρνε τή σκυτάλη, νά ὁδηγήσῃ τούς πιστοὺς στήν ἐσχατολογική ἀποκάλυψη. Μετά τό θάνατό Του ἡ Ἐκκλησία καλύπτει τόν χρόνο μέχρι τήν Δευτέρα Παρουσία.

Συγκεντρώνοντας γύρω Του τόν κύκλο τῶν μαθητῶν³⁹ κι ἀκόμη πιο εἰδικά τούς Δώδεκα⁴⁰, πού Τόν ἀκολούθησαν⁴¹ γιά νά ἐπεκτείνουν τή δράση Του καί τήν παρουσία Του ἀναγνωρισμένο ἱστορικό γεγονός, ἂν καί δύσκολο νά χρονολογηθεῖ ἐπακριβῶς, ὁ Ἰησοῦς ἀναμφιβόλως θέλησε ὅχι νά ἰδρύσῃ μιά Ἐκκλησία σύμφωνα

μέ τό πρότυπο τῶν Ἰουδαϊκῶν κοινοτήτων μέ τίς σχισματικές τους τάσεις, ἀλλά νά προεικονίσει τόν ὀριστικό λαό τοῦ Θεοῦ⁴². Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, διευκρίνησε ἀσφαλῶς, τό κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ὅτι ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ θά γινόταν προοδευτικά⁴³ ὅτι ὁ Σίμων θά ἔπρεπε νά στηρίξει τούς συντρόφους του στήν πίστη⁴⁴ καί ὅτι οἱ Μαθητές Του ἐπρόκειτο νά ὑποφέρουν μετά τό θάνατό Του⁴⁵. Γι' αὐτό ἡ λέξη Ἐκκλησία, πού δήλωνε τήν ἐσχατολογική κοινότητα τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ, μπόρεσε κάλλιστα νά ἔρθει στά χεῖλη τοῦ Ἰησοῦ, παρ' ὅλο πού ἐμφανίζεται δύο μόνο φορές μέσα στά εὐαγγέλια⁴⁶. Ὁ Ἰησοῦς εἶχε τήν προοπτική ἐνός χρονικοῦ διαστήματος πού θ' ἀκολουθοῦσε τό θάνατό Του μέχρι τήν ὀριστική ἀποκατάσταση τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Γιά νά ἐκτιμήσουμε τή σημασία τῆς τελευταίας αὐτῆς προτάσεως, πρέπει νά ζυγίσουμε καί ἄλλα λόγια τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Ἰησοῦς προεῖδε ὅτι βάδιζε πρὸς ἓνα σύντομο θάνατο, ὅπως τό δείχνουν οἱ ἀναγγελίες πού δέν ἀναφέρουν τήν Ἀνάσταση⁴⁷. Εἶδε αὐτό τό θάνατο στά πλαίσια τῆς θείας οἰκονομίας ὡς διακονία, ὡς θυσιαστήρια ἐξαγορά⁴⁸. Καί τήν παραμονή τοῦ θανάτου Του, κληροδότησε στούς δικούς Του τήν τελευταία Του θέληση γιά ἀμοιβαία διακονία⁴⁹.

Αὐτές οἱ ἐνδείξεις μᾶς ἐμποδίζουν νά θεωρήσουμε τόν Ἰησοῦ σάν ἓναν ἄνθρωπο πού ὑπέστη παρά τή θέλησή Του ἓνα θάνατο ἐπιβεβλημένο ἀπό ἐχθρούς δυνατότερους ἀπ' Αὐτόν. Πολλοί ἐρμηνευτές προχωροῦν πιό πέρα καί ἐκφράζουν τή σκέψη, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ταύτισε τήν ὕπαρξή Του μέ τήν ὕπαρξη τοῦ Δούλου τοῦ Θεοῦ. Πράγματι, ὁ Ἰησοῦς παρουσίασε τό πεπρωμένο Του, τό πεπρωμένο τοῦ *Υἱοῦ τοῦ Ἄνθρώπου*, μέ τίς ἴδιες τίς ἐκφράσεις τῶν ὕμνων τοῦ *Δούλου τοῦ Γιαχβέ* στόν Ἡσαΐα⁵⁰: ἡ ὑπακοή Του ἐκφράσθηκε μέ τό «δεῖ αὐτόν»⁵¹, ἡ θυσία τῆς ζωῆς Του προσφέρθηκε γιά τούς πολλούς⁵², πρόκειται γιά τή σύσταση τῆς νέας διαθήκης⁵³.

Ἕνα τελευταῖο ἐρώτημα τίθεται. Ὄταν ὁ Ἰησοῦς χρησιμοποιοῦσε συνηθισμένους στόν Ἰουδαϊσμό τίτλους, ὅπως *Μεσσίας*, *Υἱός τοῦ Θεοῦ*, *Υἱός τοῦ Ἄνθρώπου*, διάλεγε ἄραγε ἓνα σύντομο τρόπο γιά νά ἀποκαλύψει τήν ταυτότητά Του; Στά εὐαγγέλια, αὐτοί οἱ τίτλοι βρίσκονται μέ μιά ἰσοδύναμη σημασία στά χεῖλη τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλά ἐκτός ἀπό τούς χαρακτηρισμούς «ὁ Υἱός» καί «Υἱός τοῦ Ἄνθρώπου», οἱ κριτικοί εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ἡ πρώτη Ἐκκλησία δέν παραποίησε,

ἀλλά μᾶλλον διασαφήνισε τή σκέψη τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν Τόν παρουσίαζε νά λέει ὅτι εἶναι «ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ» ἢ «ὁ Μεσσίας». Ὁ Ἰησοῦς δὲν πῆρε τήν πρωτοβουλία νά κηρύξει τόν ἑαυτό Του ὡς Μεσσία, γιατί αὐτός ἦταν ἓνας τίτλος πού ἡ ἀμφισημία Του μπορούσε νά διαλυθεῖ μόνο μέ τό θάνατό Του στό σταυρό. Ὁδηγεῖ ὅμως τούς συγχρόνους Του στό σωστό δρόμο γιά νά Τόν ἀναγνωρίσουν, ὅταν ἀπαγορεύει στούς Μαθητές Του νά ἀποκαλύψουν τήν πραγματική Του ταυτότητα⁵⁴, ὅταν ἀφήνει νά Τόν ἐπευφημοῦν ὡς Υἱό τοῦ Δαβίδ κατά τήν εἴσοδό Του στή Ἱεροσόλυμα⁵⁵, ἢ ἀκόμα ὅταν, στήν ἐρώτηση τοῦ Ἀρχιερέα: «σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;», ἀπαντᾷ μέ τρόπο συγκαλυμμένο σύμφωνα μέ τήν πιό παλιά διατύπωση τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου: «σὺ εἶπας»⁵⁶. Στήν ἀποκαλυπτική Του συμπεριφορά, ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀπέδωσε σπουδαία σημασία σ' αὐτούς τούς «τίτλους» πού ἀσφαλῶς θά παρερμήνευαν τήν αὐθεντική σχέση πού ἐπιθυμοῦσε νά συνάψει μέ τούς ἀνθρώπους. Παρουσιάζοντας τόν ἑαυτό Του ὡς ἄνθρωπο πού ἔχει μιά σχέση μοναδική μέ τό Θεό καί μοναδική μέ ὅλους τούς ἀνθρώπους, ὁ Ἰησοῦς ἔθεσε τό ὀριστικό ἐρώτημα: «ὕμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;»⁵⁷.

II. ΙΗΣΟΥΣ, ΚΥΡΙΟΣ, ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Οἱ Μαθητές Του δὲν ἦταν σέ θέση ν' ἀπαντήσουν σωστά σ' αὐτή τήν ἐρώτηση πρὶν ὁ Ἰησοῦς πεθάνει στό σταυρό καί τούς παρουσιαστεῖ ἔπειτα ζωντανός στίς ἐμφάνσεις Του. Ἀπαντώντας μέ τήν πίστη τους στήν πρωτοβουλία τοῦ Ἰησοῦ, οἱ Μαθητές ἀνακαλύπτουν τό νόημα τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τή Ναζαρέτ καί τό μυστήριό τοῦ προσώπου Του. Προκειμένου νά ἐξηγήσουν τό νόημα αὐτό, μίλησαν γιά τόν Ἰησοῦ μέ τή βοήθεια τίτλων πού ἔπαιρναν ἀπό τήν παραδοσιακή γλώσσα, φορτίζοντάς τους μέ μιά καινούρια σημασία. Οἱ διατυπώσεις εἶναι διάφορες καί διστακτικές, ἀνάλογα μέ τὰ χαρίσματα τοῦ κάθε συγγραφέα καί μέ τό περιβάλλον τῆς ζωῆς. Ἡ Χριστολογία αὐτή ἔχει ὅπωςδήποτε μιά ἱστορία, ἀλλά δὲν μπορούμε νά τήν ἀνιχνεύσουμε μέ βεβαιότητα, δεδομένου ὅτι οἱ πηγές παρουσιάζουν ἀνάμεικτες τίς παλαιστινιακές παραδόσεις καί τίς ἐλληνιστικές ἐρμηνεῖες. Εἶναι ὥστόσο δυνατό νά διακρίνουμε τίς πρώτες ἀπόπειρες ἐκφράσεως τοῦ μυστηρίου τοῦ Ἰησοῦ, καί κατόπιν τίς ἀτομικές προοπτικές τῶν εὐαγγελιστῶν.

1. Πρῶτες ψηλαφήσεις τοῦ μυστηρίου.

Μέσα στή διατύπωση τῆς πασχάλιας ἐμπειρίας, μποροῦν νά συσχετιστοῦν τέσσερις προοπτικές, πού πιθανῶς ἀντικατοπτρίζουν μιά ὀρισμένη ἱστορική ἐξέλιξη. Μέσα στό κλίμα τῆς παρουσίας, ἐπιβεβαιώνεται ἡ οὐράνια ἀνύψωση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ λυτρωτικός σταυρός συγκεντρώνει τίς ἔρευνες στό πρόσωπο τοῦ Δούλου. Τέλος ἡ προσοχή στρέφεται στόν ἄνθρωπο Ἰησοῦ, πρῶτα σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τό μυστήριό τοῦ προσώπου Του καί ὕστερα τή σχέση Του μέ τό σύμπαν. Γί' αὐτή τήν ἀνάλυση θά χρησιμοποιηθοῦν κυρίως οἱ ὁμολογίες πίστεως καί οἱ ὕμνοι, ὑλικό προγενέστερο τῆς θεολογίας τοῦ Παύλου ἢ τῶν εὐαγγελικῶν διηγήσεων. Ὡστόσο, θά ὑποδειχθοῦν παρενθετικῶς οἱ καινοδιαθηκικές θεολογικές προεκτάσεις.

α) Ὁ Ἰησοῦς ὑψωμένος στούς οὐρανοῦς, Κύριος καί Χριστός.

Μετά τήν ἐπαφή τους μέ τό ζωντανό Ἰησοῦ, οἱ Μαθητές διακηρύττουν: «Ὁ Θεός ἤγειρεν αὐτόν ἐκ τῶν νεκρῶν»⁵⁸. Αὐτή ἡ διαβεβαίωση δέν εἶναι ἀποτέλεσμα στοχασμοῦ πάνω σ' ἓνα ὀρισμένο κείμενο τῶν Γραφῶν⁵⁹, ἀλλά ἐκφράζει ἄμεσα, μέ τή βοήθεια τῆς Ἰουδαϊκῆς θεολογικῆς γλώσσας τῆς ἀναστάσεως, ὅτι ἡ πασχάλια ἐμπειρία ἀπαιτεῖ τήν ἀνύψωση καί τήν ἐνθρόνιση τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως διαφαίνεται καθαρά ἀπό τήν ἐμπειρία τοῦ Στέφανου⁶⁰ καί τοῦ Παύλου⁶¹.

Ἀντίστοιχη μ' αὐτό τό πρῶτο δεδομένο τῆς Χριστιανικῆς πίστεως εἶναι ἡ πολύ παλιά Ἀραμαϊκή ἐκφώνηση «*Μαράν ἀθᾶ*»⁶², δηλαδή «Ἐλα, Κύριέ μας», σύμφωνα μέ τήν πιό πιθανή ἐρμηνεία. Αὐτή ἡ ἐκφώνηση δείχνει καθαρά ὅτι αὐτός ὁ Ἰησοῦς πού ὑψώθηκε καί ἐνθρονίστηκε στούς οὐρανοῦς εἶναι ὁ ἐσχατολογικός «*Κριτής*». Ἐξάλλου, παρέχει τό ἀληθινό νόημα τῆς ἐλεύσεως τοῦ δοξασμένου Ἰησοῦ⁶³ ἐλεύσεως πού δέν εἶναι μιά ἀπλή «ἐπιστροφή» στή συντέλεια τῶν αἰώνων, ἀλλά μιά συνεχῆς φανέρωση στήν πορεία τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας: ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Κύριος τῆς ἱστορίας⁶⁴.

Μιά άλλη αρχαία έκφραση, πού τήν έπεξεργάστηκαν ασφαλώς οί έλληνιστικές Έκκλησίες, εἶναι ἡ ὁμολογία πίστεως: «*Κύριος (εἶναι ὁ) Ἰησοῦς*»⁶⁵, πού «*κηρύττεται*» ἐπίσης στή θεία λειτουργία «*εἷς ἅγιος, εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός*». Δέν πρόκειται γιά μιὰ στεγνή διατύπωση πίστεως, ἀλλά γιά μιὰ πράξη ἀναγνωρίσεως καί ὑποταγῆς στόν Κύριο πού ἔχει γίνει ὁ Ἰησοῦς.

Ἡ φύση τοῦ γεγονότος πού ἀναγγέλλεται μ' αὐτό τόν τρόπο, θά διευκρινιστεῖ χάρις στίς Γραφές. Ἔτσι, μέ τή βοήθεια τῶν μεσσιανικῶν προφητειῶν⁶⁶, κατανοεῖται ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔχει γίνει «*Κύριος καί Χριστός*»⁶⁷, ὅτι ἔχει «*ὀρίσθεϊ Υἱός Θεοῦ*»⁶⁸. Κάθεται στό δεξιό τοῦ Θεοῦ⁶⁹ καί τέλος μετέχει στή θεία παντοδυναμία⁷⁰.

Στήν προοπτική τῆς ἀνυψώσεως, οἱ τίτλοι *Μεσσίας*, *Ἅγιος Θεοῦ* καί *Κύριος* ἔχουν ἀρχικά ἓνα ἀνάλογο νόημα: δέν ἀναφέρονται ἄμεσα στό θάνατο ἢ στήν ἐπίγεια ζωή τοῦ Ἰησοῦ, διαβεβαιώνουν ἀπλῶς ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀπό τή Ναζαρέτ ἐκπληρώνει τίς ἐλπίδες τοῦ Ἰσραήλ καί καθίσταται ὁ Κύριος ὅλων τῶν καιρῶν.

Σ' αὐτό τό σημεῖο ἔρχονται νά προστεθοῦν οἱ θεολογικές ἀναπτύξεις τῶν συγγραφέων τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἔτσι ὁ Παῦλος ὄχι μόνο ἀποδέχεται τή μεταφορά στόν Ἰησοῦ τοῦ τίτλου «*Κύριος*», πού στούς Ὁ' ἀναφέρεται στό Θεό⁷¹, ἀλλά ἐπίσης ἀντιπαραθέτει τόν Ἰησοῦ στούς «*Κυρίους*» τῶν εἰδωλολατρῶν⁷². Αὕτη εἶναι ἡ προέλευση τῆς ἐκφράσεως «ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός». Ἔτσι οἱ εὐαγγελιστές παρουσιάζουν τόν Ἰησοῦ νά ἀποκαλεῖται ὄχι πιά ἀπλῶς «*Ραββί*», ἀλλά «*Κύριος*»⁷³.

β) Ὁ σωτήριος θάνατος τοῦ Ἰησοῦ.

Μπροστά στό σκάνδαλο τοῦ ἀτιμωτικοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ, ἡ πασχάλια πίστη ἀναζητάει μέσα στίς Ἅγιες Γραφές τό νόημα πού ὁ θάνατος αὐτός μπορεῖ νά ἔχει. Στή διάρκεια τῆς ἐπίγειας ζωῆς Του, ὁ Ἰησοῦς, μέ καλυμμένο τρόπο, εἶχε ἐρμηνεύσει τόν προορισμό Του, μέ τή βοήθεια τῆς προφητείας τοῦ πάσχοντος καί δοξασμένου *Δούλου*. Ἡ ἀρχέγονη Ἐκκλησία ἀποδίδει στόν Κύριό Της τόν τίτλο τοῦ *Δούλου*⁷⁴ καί ἐκφράζει τό νόημα τῶν ὅσων εἶχαν συμβεῖ μέ τά λόγια τοῦ Ἡσαΐα⁷⁵. Ὁ Ἰησοῦς ἔχει ὑψωθεῖ⁷⁶, «*δοξασθῇ*»⁷⁷. Μ' αὐτό τόν τρόπο ἀναφέρεται τό Πάθος σ' ἓνα κείμενο παλαιότερο ἀπό τήν ἐπιστολή τοῦ Πέτρου⁷⁸ καί στήν κατήχηση τοῦ Φιλίππου⁷⁹. Τέλος, μιὰ ἀπό τίς πιό παλαιές ὁμολογίες πίστεως διακηρύττει ὅτι ὁ

Ἰησοῦς «ἀπέθανεν ὑπέρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τάς γραφάς»⁸⁰. Ἡ πρόθεση ὑπέρ, ἐδῶ ὅπως καί ἄλλοῦ⁸¹ καί ἰδιαίτερα στήν εὐχαριστιακή ὁρολογία⁸², ἀναφέρεται στή λυτρωτική ἀξία τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ.

Ἄλλες ὀνομασίες, μέ νόημα ἀνάλογο πρὸς τό νόημα πού πῆρε ὁ τίτλος τοῦ Δούλου, ἐκφράζουν τήν ἴδια πραγματικότητα. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ «Δίκαιος»⁸³, αὐτός πού ὁδηγεῖ στή ζωή⁸⁴, ὁ ἄμωμος Ἀμνός τοῦ Θεοῦ⁸⁵. Εἶναι ὁ ἀναμάρτητος Ἀρχιερέας, ὁ μεσίτης τῆς Νέας Διαθήκης⁸⁶.

Ἀπ' αὐτό τό σημεῖο καί πέρα, ἡ συνδυασμένη ἐπίδραση τῶν ἐλληνιστικῶν θρησκευτῶν ὁδηγεῖ στόν τίτλο «Σωτήρ», πού ἐμφανίζεται στίς τελευταῖες ἐπιστολές τοῦ Παύλου⁸⁷. Ἀπ' αὐτό τό σημεῖο ἐπίσης ξεκινᾷ ἡ ἀνάπτυξη τῆς παύλειας μυστικῆς ἀπόψεως ὅτι ὁ βαπτισμένος εἶναι ἐνωμένος μέ τό θάνατο καί μέ τήν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ⁸⁸.

γ) Ὁ ἄνθρωπος Ἰησοῦς.

Ἡ ἀποστολική Ἐκκλησία, συγκεντρώνοντας ὅλο καί πιο πολύ τό ἐνδιαφέρον Της στήν προέλευση ἐκείνου πού Τόν ξέρει ὅτι εἶναι ζωντανός τώρα μετά τό θάνατό Του, δέν ἀργεῖ νά στρέψει τήν προσοχή Της στήν ἐπίγεια ζωή τοῦ Ἰησοῦ.

Ἔτσι, ἡ εὐαγγελική παράδοση διαμορφώνεται ὡς ἀνταπόκριση σέ μιά διπλή ἀπαίτηση: νά καταστήσει γνωστή τή ζωή Ἐκείνου γιά τόν Ὅποῖον ὑπάρχει ἡ πίστη ὅτι ἔχει ἀναστηθεῖ⁸⁹, καί νά προβάλει αὐτή τή ζωή ὡς παράδειγμα γιά τή συμπεριφορά τῶν πιστῶν. Μ' αὐτό τόν τρόπο, οἱ ἀναμνήσεις ξεκαθαρίζονται σιγά σιγά καί συγκεντρώνονται ὅλες γύρω ἀπό ἓνα σημεῖο, τήν πίστη στόν Κύριο Ἰησοῦ. Κάτω ἀπό αὐτό τό φῶς παρουσιάζεται ἡ μορφή τοῦ ἀνθρώπου Ἰησοῦ πού τήν ἐξιδανικεύει καί τή μεταμορφώνει.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐνδιαφέρεται λιγότερο γιά τήν ἐπίγεια ὕπαρξη τοῦ Ἰησοῦ καί περισσότερο γιά τή διδασκαλία Του καί γιά τό λυτρωτικό θάνατό Του. Ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή ἐξηγεῖ τό νόημα τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἰησοῦς ἐκούσια ἀποδέχτηκε τό θάνατό Του⁹⁰, «ἐτελειώθη διὰ παθημάτων»⁹¹: «ἀντί... χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρόν»⁹² καί «ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τήν ὑπακοήν»⁹³. Αὐτός εἶναι ὁ «τῆς πίστεως ἀρχηγός καί τελειωτής»⁹⁴.

Ἡ πορεία ἐπιστροφῆς συνεχίζεται ὡς τὴν καταγωγή ἀκόμα τοῦ Ἰησοῦ, μέ τὴν πιθανή βοήθεια τῆς προσφυγῆς σέ προφητεῖες ὅπως ἡ προφητεία τοῦ Νάθαν⁹⁵. Ἡ ζωή τοῦ Ἰησοῦ ἐμπεριέχει δύο τρόπους υπάρξεως: ὁ ἓνας ἐπίγειος «*ἐν σαρκί*», ὁ ἄλλος οὐράνιος «*διὰ τοῦ Πνεύματος*»⁹⁶. Μεταμορφωμένος ἐσωτερικά ἀπὸ τό Πνεῦμα, ὁ Ἰησοῦς ἔλαβε ἓνα χρίσμα, πού θεωρήθηκε ἀρχικά ὡς βασιλικό τὴν ὥρα τῆς ἐνθρονίσεώς Του⁹⁷, ἔπειτα ὡς *προφητικό* τὴν ὥρα τῆς βαπτίσεώς Του μέ τὴν προοπτική τῆς ἀποστολῆς Του⁹⁸. Ἡ Ἀνάσταση, πού κατανοήθηκε ὡς ἐκπλήρωση τῆς ὑποσχέσεως πού εἶχε δοθεῖ στό Δαβίδ⁹⁹, ὁδηγεῖ στή θεώρηση τοῦ Ἰησοῦ ὡς *υἱοῦ τοῦ Δαβίδ*¹⁰⁰. Μέ μιά ἀνάλογη διαδικασία γίνεται ἡ ἐπεξεργασία τῶν γενεαλογιῶν τοῦ Χριστοῦ¹⁰¹. Στόν ἴδιο σκοπό (σαφέστερη Χριστολογία, ἐκπλήρωση τῶν Γραφῶν) ἀποβλέπουν οἱ πρόλογοι τῶν εὐαγγελίων, οἱ ὁποῖοι διαμορφώθηκαν ἀπὸ τίς παραδόσεις γύρω ἀπὸ τὴν παιδική ἡλικία τοῦ Ἰησοῦ¹⁰². Ἡ ἀνεκδοτική ἱστορία πού διηγοῦνται αὐτοὶ οἱ πρόλογοι φανερώνει μιά βαθιά θεολογία, πού κύριος σκοπός της εἶναι νά ἀπαντήσῃ στό ἐξῆς ἐρώτημα: ποιά ἦταν ἡ καταγωγή Ἐκείνου πού τὸν λατρεύουμε ὡς τὸν Κύριο;

δ) Ὁ Πρωτότοκος πάσης κτίσεως.

Ἐπιστροφή ἀκόμα πιό πίσω, σημαίνει ἀνακάλυψη τῆς προϋπάρξεως τοῦ Ἰησοῦ, σύμφωνα μέ μιά πορεία, ἐμπνευσμένη ὄχι ἀπὸ τό γνωστικό μύθο τοῦ Θεοῦ-Σωτήρα, ἀλλὰ ἀπὸ τίς Ἰουδαϊκές ἀποκαλυπτικές παραδόσεις, πού ἐνδιαφέρονταν νά δείξουν τὴν ἐνότητα τῆς δημιουργίας καὶ τῶν ἔσχατων καιρῶν. Ἔτσι, στό Βιβλίο τοῦ Ἐνώχ, βεβαιώνεται ἡ προϋπαρξη τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου¹⁰³, καὶ ἄλλοι, ὀρισμένοι Ἰουδαῖκοί κύκλοι ἔβλεπαν μέ θαυμασμό τὴ Σοφία στήν ἀρχή τῆς δημιουργίας¹⁰⁴. Ὁ πολύ παλαιός ὕμνος, πού βρίσκεται στό βᾶθος τοῦ Φιλιππησίους β', 6-11 περιγράφει τίς τρεῖς διαδοχικές καταστάσεις τοῦ Ἰησοῦ, πού ἦταν «*ἐν μορφῇ Θεοῦ*» πρὶν κενωθεῖ στή διάρκεια τῆς ἐπίγειας ζωῆς του καὶ ἔπειτα ὑψωθεῖ στόν οὐρανό. Τό κείμενο αὐτό δέ βεβαιώνει ὅτι ἓνα θεῖο πρόσωπο «*ἀνέλαβε*» μιά κάποια ἀνθρώπινη φύση. Προσπαθεῖ νά δείξῃ ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Ἰησοῦ ἐκτείνεται σ' ὀλόκληρη τὴ διάρκεια τοῦ χρόνου. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ «*ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ*»¹⁰⁵, εἶναι ἡ πέτρα πού συνόδευε τό λαό στήν ἔρημο¹⁰⁶. Τέλος, ἴσως πρὶν ἡ

παύλεια θεολογία αναπτυχθεῖ, ὁ Ἰησοῦς ὀνομάζεται «εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως»¹⁰⁷, ἐκεῖνος στὸν ὁποῖον «κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος»¹⁰⁸.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ἀφοῦ βεβαιώσει τὴν τέλεια δικαιοσύνη καὶ ἀγιότητα τοῦ Ἰησοῦ¹⁰⁹ προχωρεῖ στὴ διακήρυξη τῆς θεότητάς Του. Εἶναι ὁ «Υἱὸς τοῦ Θεοῦ», μὲ μιὰ ἔννοια πού διασαφηνίζει τοὺς ὑπαινιγμούς τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆ Ναζαρέτ καὶ πού ὑπερβαίνει τὴ μεσσιανικὴ ἔννοια, γιατί βασιζέται στὴν προϋπαρξη τοῦ Υἱοῦ πού ὁ Θεὸς ἀποκάλυψε στὸν Παῦλο¹¹⁰ καὶ τοῦ Ὁποίου τὸ Εὐαγγέλιο ὁ Παῦλος κηρύττει¹¹¹. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι «ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»: αὐτὴ εἶναι ἡ πίστη τῶν Χριστιανῶν¹¹², πού διακηρύσσεται συνεχῶς στὰ εὐαγγέλια¹¹³ καὶ πού ἀπηχεῖ τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τὸν «Υἱό»¹¹⁴. Ἡ κατάληξη τῆς προοδευτικῆς αὐτῆς ἀποκαλύψεως εἶναι ἡ διακήρυξη¹¹⁵ ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι Θεὸς μαζί μέ τὸ Θεό.

Ὡς συνέπεια τῆς προϋπάρξεως, ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ κοσμικὴ διάσταση τοῦ Ἰησοῦ ἀποκαλύπτεται μέ τὴ σειρά της. Αὐτός εἶναι ἡ Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι τὸ Σῶμα Του¹¹⁶. Ἡ κυριότητά Του ἀπλώνεται σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμον, τοῦ ὁποίου διέτρεξε τίς τρεῖς διαστάσεις: γῆ, ἅδη καὶ οὐρανό¹¹⁷. Μήπως αὐτός δέν εἶναι ὁ «Κύριος τῆς δόξης»¹¹⁸, καθότι «πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν»¹¹⁹.

Μ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴ συνδέονται διάφοροι τίτλοι. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Νέος Ἀδάμ¹²⁰, ἐκεῖνος στό πρόσωπο τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς ἀνακεφαλαιώνει τὰ πάντα¹²¹, εἶναι Ἐκεῖνος, πού «τοὺς δύο ἔκτισεν ἐν ἑαυτῷ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην»¹²², ὁ μεσίτης τῆς Νέας Διαθήκης¹²³.

* * * * *

2. Εὐαγγελικὴ παρουσίαση τοῦ μυστηρίου.

Τίς πρῶτες προσπάθειες κατανοήσεως τοῦ μυστηρίου τοῦ Ἰησοῦ τίς συγκεντρώσαμε μέ τεχνητό τρόπο. Στὴν πραγματικότητα, μόνο τὰ εὐαγγέλια εἶναι αὐθεντικὲς Χριστολογίες. Προτοῦ γραφοῦν τὰ τέσσερα εὐαγγέλια, ἡ εὐαγγελικὴ παράδοση προσπαθοῦσε νὰ ἐρμηνεύσει τὸ μυστήριον τοῦ Ἰησοῦ. Τό καταλαβαίνει κανεὶς αὐτό ἀπὸ τὴ Χριστολογικὴ τάση κάθε εὐαγγελικῆς περικοπῆς ὅπως ἐπίσης

καί από διάφορες προσυνοπτικές διευθετήσεις. Τό ενδιαφέρον λοιπόν γιά τήν επίγεια ζωή τοῦ Ἰησοῦ εἶναι σημαντικό καθαυτό, ἀνεξάρτητα ἀπό κάθε βιογραφία τοῦ Ἰησοῦ. Ἀκριβέστερα, τό ενδιαφέρον αὐτό ἀποκαλύπτει μιά διπλή μέριμνα. Πρῶτα, ἐνάντια σέ κάθε ἀπόπειρα γνωστικῆς διαλύσεως μέσα σέ κάποιο μῦθο, θέλει νά διατηρήσει τήν ἀποκάλυψη τοῦ Ἰησοῦ ριζωμένη μέσα στήν ἱστορία. Ἔπειτα, ἐνάντια σέ κάθε ἀπόπειρα ἀρχαιολογισμοῦ πού ἀρκεῖται στήν ἀναβίωση τοῦ παρελθόντος, ἐκφράζεται ξεκινώντας ἀπό μιά πεποίθηση: αὐτός πού ἔζησε εἶναι ἀκόμα ζωντανός καί μιλάει στούς σύγχρονους Χριστιανούς. Ὅλα τά εὐαγγέλια εἶναι «ἐνεργοποιήσεις» τοῦ γεγονότος πού λέγεται Ἰησοῦς ἀπό τή Ναζαρέτ.

Ἄν ὑπάρχει μιά Χριστολογία στήν Καινή Διαθήκη, αὕτη εἶναι ἀσφαλῶς τό Εὐαγγέλιο πρὶν ἀπό τά Εὐαγγέλια. Ἡ ἐπεξεργασία τῆς Χριστολογίας αὐτῆς δέν τῆς ἔδωσε μορφή συστηματική, οὔτε ἔγινε ἀπό μιά ἐπιστολογραφική συγκυρία, ἀλλά μέ τό μοναδικό σκοπό νά παρουσιάσει καί νά ἐνεργοποιήσει τό μυστήριο τοῦ Ἰησοῦ πού κατέστη Κύριος. Ὅσο γιά τά Εὐαγγέλια, αὐτά προσφέρουν διάφορες πλευρές αὐτῆς τῆς παρουσιάσεως, παραπέμποντας πάντοτε στό μοναδικό Εὐαγγέλιο πού κυρύσσεται «ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ». Μερικές σύντομες παρατηρήσεις πάνω σ' αὐτό τό θέμα, θά κλείσουν αὕτη τήν ἐπισκόπηση.

α) Ὁ εὐαγγελιστής *Μάρκος* προσκαλεῖ τούς ἀναγνώστες του νά ἀναγνωρίσουν στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τή Ναζαρέτ τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ, αὐτόν πού μᾶς ἔσωσε θριαμβεύοντας ἐνάντια στό Σατανά. Ἐπιμένει πάνω στό συγκεκριμένο γεγονός τῆς προσωπικῆς συναντήσεως μέ τό Θεό «ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ», στή συντέλεια τῶν αἰώνων. Ἄς σημειωθεῖ ἡ ἐπιφύλαξη τοῦ Μάρκου, σέ σύγκριση μέ τό Ματθαῖο ἢ τό Λουκᾶ σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τή χρήση τῆς ἐκφράσεως «Υἱός τοῦ Θεοῦ». Ἐκτός ἀπό τήν ὁμολογία πού κάνουν οἱ Δαίμονες σέ μιά διήγηση¹²⁴ καί σέ μιά περίληψη ἐξορκισμῶν¹²⁵, ὁ τίτλος ἀπαντᾶται μόνο στίς τρεῖς κορυφώσεις τῆς ἀποκαλύψεως: ἀπό τή φωνή τοῦ Θεοῦ στή βάπτισις¹²⁶ καί στή Μεταμόρφωση¹²⁷, ἔπειτα στά χεῖλη τοῦ ἐκατόνταρχου. Τό καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ σχίστηκε, ὁ «καιρός» τοῦ ἰουδαϊσμοῦ τέλειωσε. Καί τότε εἶναι πού ἡ ἀποτελεσματικότητα τοῦ

θανάτου τοῦ Ἰησοῦ διακηρύσσεται ἀπό ἕναν ἐκπρόσωπο τῶν εἰδωλολατρῶν: «Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος Υἱὸς Θεοῦ ἦν»¹²⁸.

β) Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος δίνει τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ εὐαγγελίου μέ τῇ «διακήρυξη» τοῦ ἀναστημένου Χριστοῦ: «ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία... καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»¹²⁹. Ὁ Ἰησοῦς παρουσιάζεται ὡς ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, πού Τόν προανέγγειλε ὁ προφήτης Δανιήλ¹³⁰, καί πού ἔλαβε τὴν παγκόσμια κυριαρχία. Τό εὐαγγέλιον θά δείξει πῶς ὁ Ἰησοῦς, ἀφοῦ ἀρνήθηκε νά λάβει τὴν κυριαρχία αὐτὴ ἀπὸ τὸ Σατανά¹³¹ γιατί ὁ Πατέρας ἔχει παραδώσει τὰ πάντα στὴν ἐξουσία Του¹³², θριάμβευσε ἐνάντια στοὺς ἐχθρούς Του: ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ. Γιά νά τό δείξει αὐτό ὁ Ματθαῖος προβάλλει τὸ ἀγιογραφικὸ ἐπιχείρημα τῆς ἀρχέγονης Ἐκκλησίας, γιατί ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται νά ἐπισφραγίσαι τὸ παρελθόν τοῦ Ἰσραήλ. Ἐγραψε τό κατ' ἐξοχὴν ἐκκλησιαστικὸ εὐαγγέλιον, φέρνοντας στό προσκήνιον τῆς ἐπικαιρότητας τὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος¹³³.

γ) Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ὁ ὁποῖος στό βιβλίον του γιά τίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων δείχνει τὸ ἐνδιαφέρον πού ἔχει γιά τὴν Ἐκκλησία, δίνει ὑπόσταση στόν καιρό τοῦ Ἰησοῦ πού μεσολαβεῖ μεταξύ τοῦ καιροῦ τῆς προφητικῆς ἀναγγελίας καί τοῦ καιροῦ τῆς Ἐκκλησίας¹³⁴. Ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἀποκτᾷ σπουδαιότητα γιά τὴ χρονικὴ ἐκκλησιαστικὴ διάσταση. Ἦταν ἡ πρώτη πράξη τῆς θείας οἰκονομίας στὰ πλαίσια τῆς Ἐκκλησίας, μιὰ πράξη παραδειγματικῆς ἀξίας. Τό μέλλον πού τὴ διαδέχεται βασίζεται συνεχῶς πάνω σ' αὐτὴ τὴν πράξη: εἶναι ἕνα γεγονὸς τοῦ παρελθόντος, πού παραμένει γιά πάντα παρόν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἡ μορφή τοῦ Χριστοῦ εἶναι περισσότερο ἡ μορφή τοῦ ἐλεήμονα Σωτήρα¹³⁵ πού ἀπευθύνεται στοὺς φτωχοὺς¹³⁶, στοὺς ἁμαρτωλοὺς¹³⁷, στοὺς ἀπόκληρους τῆς γῆς. Τέλος, ἡ ὀνομασία «Υἱὸς τοῦ Θεοῦ» παίρνει στὰ κείμενα τοῦ Λουκᾶ μιὰ σημασίαν ἔντονη πού διακρίνεται σαφῶς ἀπὸ τὴ σημασίαν τῆς λέξεως Χριστός¹³⁸.

δ) Ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης ἀρχίζει τήν παρουσίασή του μέ τήν παραδοσιακή διαβεβαίωση τῆς προϋπάρξεως καί δείχνει στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ τή δόξα τοῦ Πατρός, τή δόξα τῆς ἀναστάσεως ἤδη παροῦσα στά σημεῖα πού ἐπιτελεῖ ὁ Ἰησοῦς στό πέρασμά του ἀπό τόν κόσμον αὐτό. Ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου, πού εἶναι στόν οὐρανό, εἶναι παρών ἐδῶ στή γῆ, καί ἐπιστρέφει στόν οὐρανό¹³⁹. Εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ πού φανερώθηκε μέ τή θνητή σάρκα τοῦ Ἰησοῦ¹⁴⁰. Εἶναι ὁ ἀπόλυτος καί ὀριστικός Ἀποκαλυπτής. Πίστη σ' αὐτόν, σημαίνει ζωή¹⁴¹. Εἶναι αὐτός γιά τόν ὁποῖον ἀκούγονται οἱ διακηρύξεις αἰωνιότητος¹⁴² ἢ ἐνυπάρξεως στόν Πατέρα¹⁴³.

Τό εὐαγγέλιο τοῦ Ἰωάννη, παραμένει τό κατ' ἐξοχήν Εὐαγγέλιο, στό μέτρο. πού ὁδηγεῖ συνεχῶς τόν πιστό στό πρόσωπο καί στήν ἐπίγεια δραστηριότητα τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τή Ναζαρέτ, χωρίς τήν ὁποία καμιά ἐκκλησιαστική ὄντοτητα δέν μπορεῖ νά ἔχει νόημα: τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τή μυστηριακή ζωή, τό βάπτισμα¹⁴⁴ καί τήν Εὐχαριστία

ε) Πρίν τελειώσουμε, ἄς ἀναφερθοῦμε καί στήν Ἀποκάλυψη. Στό σημεῖο συναντήσεως πολλῶν ρευμάτων καί ἰδιαίτερα τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, ἡ Ἀποκάλυψη παρουσιάζει τό ζωντανό Χριστό, τόν Κύριο πού ὁδηγεῖ καί κυβερνᾷ τήν Ἐκκλησία¹⁴⁵. Πάνω ἀπ' ὅλα, κυριαρχεῖ ἡ μορφή τοῦ Ἀρνίου, μέ τά ἴχνη πάνω Του τοῦ Πάθους πού ὑπέφερε¹⁴⁶. Τό Ἀρνίον ἐξασφαλίζει τό θρίαμβο τῆς Ἐκκλησίας ἐνάντια στούς ἐχθρούς Της¹⁴⁷ καί ὀρίζει στό τέλος τοῦ κόσμου τούς γάμους Του μ' Αὐτήν¹⁴⁸. Κύριος τῆς ἱστορίας τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ὁ πρῶτος καί ὁ ἔσχατος¹⁴⁹, ἡ ἀρχή καί τό τέλος¹⁵⁰, τό Ἄλφα καί τό Ὠμέγα¹⁵¹, τό Ἀμήν¹⁵², ὁ Χριστός τοῦ Θεοῦ, καί τέλος ὁ Βασιλιάς τῶν βασιλέων καί ὁ Κύριος τῶν Κυρίων, στόν ὁποῖον ἀποδίδεται κάθε τιμὴ καί κάθε δόξα¹⁵³.

Οἱ παρουσιάσεις τοῦ μυστηρίου τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τή Ναζαρέτ πού ἔγινε Κύριος καί Χριστός δέν μποροῦν βέβαια νά ἀποτελέσουν ἓνα ἐνιαῖο σύστημα. Ἐκφράζουν ὡστόσο μιά μοναδική τάση: τή θέληση νά καταστήσουν ἐπίκαιρη γιά ἓνα δεδομένο περιβάλλον τήν παρουσία αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ, πού ἔζησε καί πέθανε γιά μᾶς. Ἡ ὀρθή πίστη κρίνεται ἀπό τή στερεότητα τοῦ δεσμοῦ πού ἐνώνει τή χριστιανική ἐρμηνεία

μέ την πραγματικότητα τοῦ Ἰησοῦ: «πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστι»¹⁵⁴. Γιά νά ἐκφραστεῖ καί νά διαδοθεῖ ἡ πίστη, στά πρῶτα της βήματα, παρουσιάζεται ἐξαρτημένη ἀπό τίς ποικίλες πολιτιστικές ἐκδηλώσεις τοῦ καιροῦ της: ἀπό τόν παλαιστινιακό Ἰουδαϊσμό, ἀπό τόν Ἰουδαϊσμό τῆς διασποράς ἢ ἀπό τόν περιβάλλοντα Ἑλληνισμό. Μέ την προσαρμογή της στούς διάφορους πολιτισμούς, ἡ Ἐκκλησία ἀνοίγει τό δρόμο σέ κάθε μελλοντική ἐρμηνεία καί την προεικονίζει. Μετά την Καινή Διαθήκη, ἡ ἐρμηνευτική συνεχίζει την πορεία της. Φθάνει π.χ. νά συζητεῖ γιά την «αὐτοσυνειδησία» τοῦ Ἰησοῦ, τή «φύση» Του καί τό πρόσωπό Του, χωρίς νά ἔχει την ἀξίωση νά καθορίσει γιά πάντα μιά ἐξήγηση. Καί σήμερα ἀκόμα πρέπει νά συνεχίζεται ἡ ἐρμηνευτική προσπάθεια στούς κόλπους τῶν διαφόρων πολιτισμῶν ὅπου ἐκφράζεται ἡ πίστη στόν Ἰησοῦ Χριστό.

ΜΕΡΟΣ Β΄

Στὸ δεύτερο μέρος θὰ ἀναφερθοῦμε στοὺς δύο ἄλλους ἄξονες τῆς προετοιμασίας μας γιὰ τὴν Δεσποτικὴ ἐορτὴ, ἥτοι τῆς ὁργανώσεως τῆς δημοσίας κοινῆς προσευχῆς στὴν Ἑνορία καὶ τῆς ποιμαντικῆς φροντίδας πρὸς τοὺς πιστοὺς.

1. Ὁργάνωση τῆς δημοσίας κοινῆς προσευχῆς

α΄. Οἱ Ἱερές Ἀκολουθίες

«Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω»

(Πρὸς Κορινθίους Α΄ ιδ΄, 40)

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι προσευχομένη κοινότητα. Οἱ πιστοὶ συνέρχονται, συγκεντρώνονται στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς γιὰ νὰ λατρεύσουν τὸν Θεό. Γι' αὐτό καὶ οἱ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας θέσπισαν τὶς Ἱερές Ἀκολουθίες καὶ διεμόρφωσαν τὸν τρόπο διεξαγωγῆς τους. Ἦδη ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔθεσε τὸν βασικότατο κανόνα ἐπιτελέσεως τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ *«Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω»* (πρὸς Κορινθίους Α΄ ιδ΄, 40). Αὐτὸ σημαίνει ὅτι οἱ Ἱερές Ἀκολουθίες πρέπει νὰ τελοῦνται σύμφωνα μὲ τὸ ἥθος τῆς πνευματικότητος ποὺ διδάσκει τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο μὲ ταπείνωση, μὲ εὐλάβεια, ἐφαρμόζοντας τὴν τάξη, ὅπως ἔχει διαμορφωθεῖ καὶ παροδοθεῖ μέχρι τὶς ἡμέρες μας. Τὸ περιεχόμενο τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν διέπεται ἀπὸ τὸν κανόνα: δοξολογία - εὐχαριστία - δεση. Ὅλες οἱ προσευχές μας περιέχουν αὐτὰ τὰ τρία στοιχεῖα

δοξολογία τοῦ Θεοῦ, ποὺ πρέπει νὰ γίνεται «μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας» (πρὸς Ἑβραίους ιβ΄ 28), εὐχαριστία γιὰ τὶς ἐνέργειές Του «ὕπὲρ ὧν ἴσμεν καὶ ὧν οὐκ ἴσμεν», καὶ στήν ἱκεσία «Σέ ὑμνοῦμεν, Σέ εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν Κύριε καὶ δεόμεθα σου ὁ Θεὸς ἡμῶν» καθὼς καὶ στήν δέηση γιὰ τὰ αἰτήματά μας πρέπει νὰ προηγοῦνται τὰ πνευματικὰ καὶ νὰ ἀκολουθοῦν τὰ βιοτικά, στὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ συμπεριλαμβάνονται χαμερπῆ, ἐφάμαρτα καὶ αὐτονόητα κατὰ τὴ διακήρυξη τοῦ Κυρίου «προσευχόμενοι δὲ μὴ βαπτολογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν» (Ματθαίου στ΄, 7-8) καὶ τὴν προτροπὴ τοῦ ἀποστόλου Παύλου «τὰ ἄνω φρονεῖτε, τὰ ἄνω ζητεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» (Πρὸς Κολασσαεῖς γ΄, 2).

Τὸ «*Τυπικόν*» τῆς Ἐκκλησίας ἔχει καθορίσει καὶ τὴν «τάξη» μὲ τὴν ὁποία θὰ τελεσθοῦν οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες, ποὺ πρέπει νὰ σέβονται καὶ νὰ τηροῦν οἱ πάντες Ἱερεῖς, Ἱεροψάλτες καὶ λοιπὰ στελέχη.

Στὴν συνέχεια δίνουμε ἰδιαίτερες ὁδηγίες γιὰ τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῶν ἐορτῶν τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου.

Ἰδιαίτερος ἐπισημαίνουμε ὅτι στήν Ἱερὰ Μητρόπολή μας τὰ Χριστούγεννα τελοῦμε δύο θεῖες Λειτουργίες λόγῳ τοῦ πολυπληθοῦς τῶν Ἑνοριῶν μας, τοῦ ἀστικοῦ χαρακτήρα τους καὶ τοῦ ρυθμοῦ ἢ τοῦ προγράμματος τῆς ζωῆς τῶν πιστῶν, χωρὶς νὰ ἐγκαταλείψουμε τὴν παράδοσή μας, δίνουμε τὴν δυνατότητα μὲ αὐτὲς τὶς διευθετήσεις σ’ ὅσους δυσκολεύονται, νὰ φιλοτιμηθοῦν νὰ συμμετάσχουν στήν ἐορταστικὴ εὐχαριστηριακὴ σύναξη τῶν πιστῶν.

Σημειώνουμε ἐπεξηγηματικὰ τὸν λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο ὁρίσθηκε ἡ Θεία Λειτουργία τῶν Χριστουγέννων νὰ τελεῖται πρὶν τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου. Ἡ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀποσκοποῦσε στήν καταπολέμηση τῆς

είδωλολατρείας καὶ τῆς προσκυνήσεως τοῦ ἡλίου ὡς Θεοῦ, εἰσήγαγε τὴν ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων γιὰ νὰ λατρεύεται καὶ νὰ προσκυνεῖται ὁ νοητὸς Ἕλιος τῆς Δικαιοσύνης (Μαλαχίου δ' 2), δηλαδή ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Ὅποῖος προϋπῆρχε τῆς δημιουργίας τοῦ κτιστοῦ ἡλίου. Ὁ κτιστὸς ἡλιος εἶναι δημιούργημα τοῦ Ἀκτίστου Ἑλίου, ὁ Ὅποῖος ὑπῆρχε προαιώνια. Γι' αὐτὸ ἡ Θεία Λειτουργία τελεῖται πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ κτιστοῦ ἡλίου.

Ἐνῷ διασώζουμε τὴν βαθύτατη ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὴν προαιώνια ὕπαρξη τοῦ Θεοῦ Λόγου, συγκαταβαίνουμε καὶ στὴν ἀδυναμία ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀδυνατοῦν νὰ προσέλθουν «σκοτίας ἔτι οὔσης» στὴν Θεία Λειτουργία, τελοῦντες τὴν δεύτερη Θεία Λειτουργία.

Ὅπως ὁ Θεὸς μὲ τὸν λόγο Του «γεννηθῆτω φῶς» διέταμε τὸ πρωτόγονο χάος καὶ σκότος, ἔτσι μὲ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ Του, ὁ Ὅποῖος εἶναι τὸ «φῶς τὸ ἀληθινὸ, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον» (Ἰωάννου α' 9) φώτισε καὶ ἔλαμψε μὲ τὴν θεογνωσία τὶς καρδιές καὶ τὸ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ἀποστολικὸ: «Ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκοτόυ φῶς λάμπαι, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (πρὸς Κορινθίους Β' δ' 6).

Χριστούγεννα 25η Δεκεμβρίου 2020

Ἡ Ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων τελεῖται φέτος σὲ ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος Παρασκευῆ.

Τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων Πέμπτη 24/12/2020 θὰ τελεσθοῦν δύο (2) θεῖες Λειτουργίες σύμφωνα μὲ τίς ἐν συνεχείᾳ ὁδηγίες :

α'. Ἡ πρώτη μὲ τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου τῆς Πέμπτης 24^{ης} καὶ Θεία Λειτουργία ὥρα 5-7π.μ.

β'. Ἡ δεύτερη μέ τις Μεγάλες καί Βασιλικές Ὡρες τῶν Χριστουγέννων καί τόν Μεγάλο Ἑσπερινό τῶν Χριστουγέννων μετά θείας Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ὥρα 7-9.30 π.μ.

γ'. Στόν Μητροπολικό Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἀγίου Νικολάου Καισαριανῆς, θὰ τελεσθεῖ ἡ καθιερωμένη Ἀκολουθία τοῦ Πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ, μὲ τὴν συμμετοχὴ ὅλων τῶν Κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, Πρεσβυτέρων καί Διακόνων. Ὁμιλητὴ ὀρίζουμε τὸν **Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη κ. Μακάριο Παναγόπουλο, Ἱεροκέρυκα** πέρυσι

δ'. Ἀνήμερα τὰ Χριστούγεννα 25/12/2020 θὰ τελεσθοῦν δύο θεῖες Λειτουργίες.

Ἡ πρώτη, ὅπως προβλέπεται ἀπὸ τό Τυπικό 5-8.30π.μ. καί ἡ δεύτερη 9-10.30π.μ.

Πρωτοχρονιά 1η Ἰανουαρίου 2021

Τὴν Πρωτοχρονιά, 1.1.2021 μετὰ τὴν θεία Λειτουργία θὰ τελεσθεῖ ἡ Δοξολογία γιὰ τὴν εἴσοδο μας στό νέο ἔτος.

Στὴν συνέχεια, ὅπως συνηθίζεται ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως (1974), θὰ κόψουμε στὸν Μητροπολιτικό Ἱερὸ Ναὸ στὶς 12 τὸ μεσημέρι τὴν Βασιλόπιτα γιὰ νὰ ἀπευθύνουμε τὶς πατρικὲς εὐχὲς μας στοὺς Κληρικοὺς καὶ στὶς οἰκογένειές τους, στοὺς Ἀρχοντες τῶν πόλεων μας, στὰ στελέχη τῶν Ἐνοριῶν, στοὺς διάφορους τομεῖς τῆς διακονίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας καὶ σ' ὅλους τοὺς πιστοὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ποὺ θὰ προσέλθουν.

Ὁφείλετε ἐπομένως ὁ καθένας ὑπεύθυνος νὰ ἐνημερώσει τοὺς ἄμεσους συνεργάτες του καὶ νὰ προσέλθουν στὴν ἐορταστικὴ ἐκδήλωση.

*

Θεοφάνεια 6η Ἰανουαρίου 2021

Ἐπειδὴ ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων τελεῖται ἐφέτος σέ ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος Τετάρτη τό *Τυπικό* τῆς Ἐκκλησίας μας προβλέπει τά ἐν συνεχεία:

α'. Τὴν Τρίτη 3.1.2021 θὰ τελεσθοῦν ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου τῆς 3^{ης} Ἰανουαρίου καὶ οἱ Μεγάλες καὶ Βασιλικές Ὡρες τῶν Θεοφανείων χωρὶς θεία Λειτουργία.

β'. Τὴν Τρίτη 5.1.2021 παραμονὴ τῶν Θεοφανείων θὰ τελεσθεῖ ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου καὶ ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, καθὼς καὶ ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ.

Κατὰ τὴν παραμονὴ 5.1.2021 τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων, ὅπως συνηθίζεται, θὰ ἐξέλθετε νὰ ἐπισκεφθεῖτε τὶς οἰκίες γιὰ νὰ τὶς ἀγιάσετε. Προτρέπουμε ὅλους νὰ μὴ ραθυμήσετε, νὰ μὴν ἀθυμήσετε, ἀλλὰ νὰ ἀνταποκριθῆτε στὴν ὑποχρέωση αὐτὴ ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν θὰ σᾶς δώσουν φιλοδώρημα. Δῶρο στοὺς πιστοὺς εἶναι ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ φωτισμός.

γ'. Τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς θὰ τελεσθεῖ στὶς Ἑνορίες ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς.

Στὴν Ἱερὰ Μητρόπολή μας θὰ τελέσουμε τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ, σύμφωνα μέ τό Τυπικό, εἰδικῶς στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου Καισαριανῆς στὶς 6 μ. μ. στὸν ὁποῖο θὰ προσέλθετε ἅπαντες, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. Ὁμιλητὴ ὀρίζουμε τὸν ~~Αἰδεσιμολογιώτατο Πρεσβύτερο κ. Χρήστο Μπάρδη, Ἐφημέριο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος Βύρωνος-πέρυσι~~

δ'. Τὴν Τετάρτη 6.1.2021 ἡμέρα ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων θὰ τελεσθεῖ ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ ἡ τέλεση τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ.

Ἐνημερωθεῖτε ἀπὸ τό ἔντυπο τοῦ Προγράμματος τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν πού ἐκτύπωσε ἡ Ἱερὰ Μητρόπολή μας γιὰ τὶς ὥρες.

β'. Κατάρτιση τῶν Συνεργατῶν

Γιὰ τὴν τέλεση τῆς θείας λατρείας εἶναι ἀναγκαῖοι καὶ οἱ Συνεργάτες ποὺ διακονοῦν στὸν Ἱερὸ Ναό, ὁ καθένας γιὰ τὴν ἐργασία του.

Εἶναι ἀπαραίτητο νὰ διδάξετε ὅλους τοὺς Συνεργάτες σας στὴν Ἑνορία πῶς πρέπει νὰ ἀσκοῦν τὴν διακονία τους, ὅπως προτρέπει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: *«Νὰ συμπεριφέρεται κανεὶς στὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὁ στύλος καὶ τὸ θεμέλιο τῆς ἀλήθειας»* (πρὸς Τιμόθεον Α' γ' 15).

Ἱεροψάλτες

Πρῶτοι Συνεργάτες, οἱ Ἱεροψάλτες στοὺς ὁποίους πρέπει νὰ συστήσετε νὰ τηροῦν τὶς διατάξεις τοῦ Τυπικοῦ, νὰ μὴ αὐθαιρετοῦν, νὰ μὴ χρησιμοποιοῦν τὸ ἀναλόγιο γιὰ νὰ προβληθοῦν, ἀλλὰ μὲ ταπείνωση καὶ συναίσθηση τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ νὰ ἐπιτελοῦν τὴν διακονία τους γιὰ νὰ *«λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας»* (πρὸς Ἑβραίους ιβ' 28).

Οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες τῶν ἐορτῶν περιλαμβάνουν ὕμνους καὶ ἀναγνώσματα, ποὺ στὸ καθένα περιέχεται μία διδασκαλία γιὰ τὸ ἐορταζόμενο πρόσωπο καὶ γεγονός.

Γι' αὐτὸ πρέπει εἴτε νὰ ψάλλονται εἴτε νὰ διαβάζονται μὲ προσοχὴ καὶ νὰ ἀποδίδεται τὸ νόημά τους.

*

Ἐκκλησιαστικοὶ Σύμβουλοι

Ἐπόμενοι Συνεργάτες οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Ἐπίτροποι. Καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ ἐκπαιδευθοῦν γιὰ τὰ καθήκοντά τους, ποὺ εἶναι οὐσιαστικὰ καὶ συμβάλλουν στὴν εὐρυθμὴ τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Ὁφείλετε νὰ τοὺς ἐνημερώσετε γιὰ ὅλα τὰ θέματα καὶ ἐκεῖνοι μὲ ὑπακοή, καλὴ διάθεση, προθυμία καὶ σεβασμὸ νὰ ἐπιτελοῦν τὸ ἔργο τους.

Οἱ Ἐπίτροποι ἐπιβάλλουν τὴν τάξιν στὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία. Διευκολύνουν τοὺς πιστοὺς στὸν Ἱερὸ Ναό. Διευθετοῦν τὰ ζητήματα χωρὶς νὰ θορυβοῦν. Ἐξηγοῦν μὲ εὐγένεια. Ἐπιλαμβάνονται ὅλων τῶν θεμάτων, ὥστε οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Διάκονοι νὰ ἐπιτελοῦν ἀπερίσπαστοι τὰ καθήκοντά τους στὴν σύναξιν τῶν πιστῶν.

Ἡ πρόληψις τῶν θορύβων καὶ ἀταξιῶν ποὺ ταρασσούν τοὺς προσευχόμενους εἶναι ἀποκλειστικὸ καθῆκον τους. Ἰδιαιτέρως ἐφιστᾶται ἡ προσοχή σας γιὰ νὰ λάβετε τὰ ἀπαραίτητα μέτρα, ὥστε νὰ μὴ προκαλεῖται θόρυβος ἀπὸ πιεστικούς, ἀνυπόμονους καὶ βιαστικούς κατὰ τὴν μετάδοσιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Ἐπίσης ὀφείλετε νὰ ἐπιβάλλετε τάξιν καὶ στὸ Ἱερὸ Βῆμα. Αὐτὸς ὁ θόρυβος εἶναι κατὰ πάντα ἀδικαιολόγητος καὶ σκανδαλίζει τοὺς πιστοὺς.

*

Λοιποὶ Συνεργάτες

Πέρα ἀπὸ αὐτὰ καὶ οἱ λοιποὶ Συνεργάτες τῆς Ἑνορίας πρέπει νὰ ἐνημερωθοῦν γιὰ τὰ καθήκοντά τους, ὥστε εἰ δυνατόν, κανένα ἀπρόοπτο καὶ ἀπρογραμματίστο νὰ μὴ σᾶς ἐκθέσει.

Δὲν ἀγνοεῖτε ἀσφαλῶς, ὅτι αὐτὲς τὶς ἡμέρες θὰ προσέλθουν στὶς Ἱερὰς Ἀκολουθίας καὶ ἐνορίτες, οἱ ὅποιοι ἐκκλησιάζονται μία ἢ δύο φορές τὸ χρόνο. Αὐτοὶ δὲν γνωρίζουν. Πρέπει κάποιος νὰ τοὺς ὑποδείξει τὰ δέοντα γιὰ νὰ μὴ στενοχωρηθοῦν καὶ νὰ μὴ σᾶς στενοχωρήσουν.

γ'. Εὐπρεπισμὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Μετά τὴν ἐκπαίδευση τῶν Συνεργατῶν ἐπιβάλλεται νὰ φροντίσετε τὴν καθαριότητα καὶ εὐπρέπεια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ. Δὲν πρέπει νὰ ἐπιδεικνύονται οὔτε ὑπερβολές οὔτε ἀδιαφορία.

Σὲ παλαιότερες Ἐγκυκλίους μας ἔχουμε ἐπιστήσει τὴν προσοχὴ ὅλων, ὥστε οἱ πολυέλαιοι, τὰ καλύμματα, τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ τῆς θείας λατρείας νὰ εἶναι καθαρά.

Στὴν ἐνότητα αὕτῃ συμπεριλαμβάνεται καὶ ὁ συντονισμός, ἡ σωστὴ ρύθμιση καὶ καλὴ χρῆση τῶν μικροφωνικῶν ἐγκαταστάσεων. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ὑπενθυμίζουμε τὰ ὑπ' ἀριθμὸ Φ.1/4/591/8.7.2003 καὶ Φ.1/4/872/4.9.2008 Ἐγκύκλια Σημειώματά μας.

Γιὰ τὸ Πρόγραμμα τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, κατὰ τὸ ἅγιο Δωδεκάημερο, θὰ ἐκδώσουμε ἔντυπο φυλλάδιο ποὺ θὰ διανεμηθεῖ τὴν Κυριακὴ 13 Δεκεμβρίου ἐ. ἔ. Ὑποχρεοῦσθε νὰ τὸ τηρήσετε.

2. Ποιμαντικὴ φροντίδα

α'. Ἡ πνευματικὴ προετοιμασία τῶν πιστῶν

γιὰ τὴν συμμετοχὴ τους στὴν ἑορτὴ τῆς Ἐκκλησίας

Ἀπαραιτήτως ὑποχρεούμεθα νὰ προετοιμάσουμε τοὺς πιστοὺς κατάλληλα νὰ ἐκκλησιασθοῦν καὶ νὰ δοξολογήσουν τὸν Θεὸ γιὰ τὰ ἀγαθὰ ποὺ χάρισε στὸ γένος τῶν ἀνθρώπων μὲ τὴν ἐνσάρκωση τοῦ Υἱοῦ Του.

Ὑπάρχουν κατάλληλα βοηθήματα ποὺ μπορεῖτε νὰ τὰ συμβουλευθεῖτε.

Στὴν πνευματικὴ προετοιμασία περιλαμβάνεται ἡ καλλιέργεια τῶν πιστῶν γιὰ νὰ συμμετάσχουν στὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίες, ἡ προσέλευση στὰ ἅγια Μυστήρια· τὴν ἱερὰ ἐξομολόγηση καὶ τὴν θεία Μετάληψη τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἡ συμφιλίωση πρὸς ὅλους, ἡ προσευχή, ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν νέκρωση τῶν παθῶν, ἡ ἄσκηση τῶν ἀρετῶν, ἡ ζωὴ τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐσέβειας.

Ἡ συμμετοχὴ στὰ Ἅγια Μυστήρια καὶ ὁ προσωπικὸς ἀγώνας ἐνώνουν προσωπικά, λυτρωτικά τὸν πιστὸ μὲ τὸν Σαρκωθέντα Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ἐφόσον τὰ πάντα στὴν Ἐκκλησίᾳ πρὸς αὐτὸ τὸν σκοπὸ συντελοῦν κατὰ τὴν ἀποστολικὴ διδασκαλία: «Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (πρὸς Ἐφεσίους β' 19-20).

Ἡ ἀνάλυση τῶν ἀναγνωσμάτων ποὺ ἀναφέρονται στὸ «μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον» (πρὸς Τιμόθεον Α' γ' 16) εἶναι ἓνα ὠραῖο καὶ ἐποικοδομητικὸ θέμα, τὸ ὁποῖο συνιστοῦμε νὰ παρουσιάσετε στὶς διαλέξεις καὶ στὶς κατηχητικὲς ὁμιλίες σας γιὰ τὴν πνευματικὴ καλλιέργεια τῶν πιστῶν, ὥστε νὰ ἀποκτήσουν τὴν γνώση τοῦ μυστηρίου τῆς σωτηρίας μας.

Ἰδιαίτερη μέριμνα νὰ ἐπιδείξετε γιὰ τὸν ἐκκλησιασμὸ τῶν μαθητῶν. Εἶναι μία ἀκόμη καλὴ εὐκαιρία καὶ δυνατότητα, ἡ ὁποία προσφέρεται γιὰ νὰ τὴν ἀξιοποιήσουμε ποιμαντικά.

Γιὰ τὴν προετοιμασίᾳ τῶν πιστῶν ἀξιοποιήσατε καὶ κάθε εὐκαιρία τῶν κατ' οἶκον ἐπισκέψεων, γιὰ τὴν τέλεση Ἱερῶν Μυστηρίων καὶ Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Μὴ περιορίζεσθε στὴν τέλεση τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Ἐπωφεληθεῖτε γιὰ νὰ μιλήσετε γιὰ τὶς ἡμέρες, γιὰ τὴν σημασίᾳ τους, προσφέρετε ἓνα ἐποικοδομητικὸ βιβλίο. Ἀναφερθεῖτε στὴν ἀνάγκη συμμετοχῆς στὰ ἁγιώτατα Μυστήρια.

β'. Μηνύματα

Συνημμένως στὴν παροῦσα ἀποστέλλουμε τὰ Μηνύματα γιὰ τὰ Χριστούγεννα καὶ τὴν Πρωτοχρονιά, προκειμένου νὰ ἀναγνωστοῦν κατὰ τὴν ἀπόλυση τῆς θείας Λειτουργίας τῆς 25ης Δεκεμβρίου 2020 καὶ 1ης Ἰανουαρίου 2021.

δ'. Ἐκκλησιασμός Σχολείων

Ἐπειδὴ μερικά Σχολεῖα προγραμματίζουν τὸν ἐκκλησιασμό τῶν μαθητῶν τὴν Παρασκευή, πρὶν τὶς διακοπὲς τῶν Χριστουγέννων, συνιστοῦμε, μὲ πρωτοβουλία σας, νὰ ἐπικοινωνήσετε ἐγκαίρως μὲ τὶς Ἐκπαιδευτικὲς Ἀρχές, ὥστε νὰ ρυθμίσετε τὸν ἐκκλησιασμό τῶν μαθητῶν, ἐνημερώνοντάς τους γιὰ τὸ πότε μποροῦν νὰ ἐκκλησιασθοῦν τὰ παιδιὰ καὶ νὰ κοινωνήσουν.

ε'. Θεολογικὰ καὶ Ἑορταστικὰ Κείμενα

Γιὰ τὴν πνευματικὴ κατάρτισή σας συνημμένως ἀποστέλλουμε κείμενα ποὺ ἀναλύουν θεολογικὰ τὸ νόημα τῶν ἑορτῶν τοῦ Δωδεκαημέρου (Χριστουγέννων, Περιτομῆς τοῦ Κυρίου, Θεοφανείων).

στ'. Διανομὴ Φυλλαδίων, βιβλιδαρίων καὶ λοιπῶν ἐντύπων

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολή μας θὰ ἐκδώσει γιὰ νὰ διανεμηθοῦν στοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὸ παγκάρι τὰ ἑξῆς:

* Τὸ βιβλιδάριο «*Τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ τῶν ἑορτῶν τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου*».

* Τὸ Πρόγραμμα τῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου Δεκεμβρίου 2020 Ἰανουαρίου 2021 ποὺ θὰ διανέμεται ἀπὸ τὴν Κυριακὴ 13 Δεκεμβρίου 2020.

* Τὰ Μηνύματά μας γιὰ τὰ Χριστούγεννα καὶ τὴν Πρωτοχρονιά, ποὺ θὰ διανεμηθοῦν τὴν Πρωτοχρονιά 1 Ἰανουαρίου 2021.

ζ'. Εὐχὲς στοὺς συνεργάτες σας

Μὴ παραλήψετε νὰ εὐχηθεῖτε γιὰ τὶς ἑορτὲς στοὺς Συνεργάτες καὶ σὲ ὅλα τὰ Στελέχη τῆς Ἑνορίας σας.

3. «Έρανος Αγάπης 2020»

Τὰ Χριστούγεννα εἶναι ἑορτὴ πανσεβάσμιος, ἑορτὴ ἀγάπης καὶ κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἑορτὲς μᾶς ἐνώνουν καὶ φανερώνουν τὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφότητά μας.

Γι' αὐτὸ διοργανώνουμε τὴν φιλανθρωπία τῆς Ἑνορίας, ὥστε νὰ προσφέρουμε ἀγάπη, στοργή, πρόνοια καὶ βοήθεια σὲ ὅσους ἔχουν ἀνάγκη.

Ὁ «Έρανος τῆς Ἀγάπης» προορίζεται γιὰ νὰ συγκεντρώσουμε χρήματα, γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό.

Στὴν περίοδο τῆς δοκιμασίας τῶν ἀδελφῶν συνανθρώπων μας ἔχουν ἐφαρμογὴ οἱ προφητικοὶ λόγοι:

«Διάθρυπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου καὶ πτωχοὺς ἀστέγους εἰσάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. ἐὰν ἴδῃς γυμνόν, περίβαλε, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός σου οὐχ ὑπερόψει... καὶ δῶς πεινῶντι τὸν ἄρτον ἐκ ψυχῆς σου καὶ ψυχὴν τεταπεινωμένην ἐμπλήσης, τότε ἀνατελεῖ ἐν τῷ σκότει τὸ φῶς σου, καὶ τὸ σκότος σου ὡς μεσημβρία. καὶ ἔσται ὁ Θεός σου μετὰ σοῦ διαπαντός» (Ἡσαΐου νη', 7, 10-11).

Γιὰ τὴν διακονία αὐτὴ ἔχουμε δώσει ὁδηγίες μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Φ.1/4/691/5.11.2020 Ἐγκύκλιο Σημείωμά μας καὶ μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 233 (Φ.1/3/692/05.11.2020 Ἐγκυκλιό μας.

*

Διανομὴ δεμάτων μὲ τρόφιμα

Ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὶς Ἑνορίες θὰ διανεμηθοῦν, ὅπως τὰ παρελθόντα ἔτη, μαγειρευμένο φαγητό, δέματα μὲ τρόφιμα καὶ χρηματικὰ βοηθήματα.

Αὐτὸ τὸ καθήκον μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφοντας:

«Τῆς δὲ εὐποιΐας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός» (πρὸς Ἑβραίους ιγ' 16).

*

Δισκοφορίες

Ύπενθυμίζουμε ότι κατά την περίοδο τῶν ἐορτῶν θὰ διεξαχθοῦν δισκοφορίες, ὅπως ἀναφέρονται στὸ ὑπ' ἀριθμὸν **Φ.1/4/...../....11.2020** **Ἐγκύκλιο Σημείωμά μας. Ἐνημερωτικά ἀναφέρουμε ὅτι θὰ διεξαχθοῦν στίς ἡμερομηνίες 8/12/2019, 22/12/2019, 25/12/2019, 29/12/2019, 01/01/2020 καί 06/01/2020. Περυσινά**

4. Οἱ ποιμαντικές Ἐγκυκλιοί μας τῆς περιόδου

Ύπενθυμίζουμε καὶ τὶς σχετικές Ἐγκυκλίους μας τῶν προηγουμένων ἐτῶν γιὰ τὴν ἀσκηση τῆς διακονίας μας αὐτὴ τὴν περίοδο.

10 (Φ.1/3/764) 14.12.2000	19 (Φ.1/3/952) 10.12.2001
25 (Φ.1/3/1063) 29.11.2002	32 (Φ.1/3/1065) 19.11.2003
43 (Φ.1/3/1402) 1.12.2004	54 (Φ.1/3/1285) 21.11.2005
64 (Φ.1/3/1423) 16.11.2006	72 (Φ.1/3/1165) 20.11.2007
84 (Φ.1/3/1192) 18.11.2008	96 (Φ.1/3/990) 25.11.2009
107 (Φ.1/3/1343) 129.11.2010	117 (Φ.1/3/1537) 9.12.2011
127 (Φ.1/3/1310) 3.12.2012	137 (Φ.1/3/1202) 25.11.2013
147 (Φ.1/3/1081) 19.11.2014	156 (Φ.1/3/912) 9.11.2015
168 (Φ.1/3/947) 1.12 2016	180 (Φ.1/3/945) 27.11.2017
193 (Φ.1/3/1003) 27.11.2018	212 (Φ.1/3/847) 15.11.2019
234 (Φ.1/3/693) 05.11.2020	

Ἀγαπητοὶ Πατέρες καὶ Ἀδελφοί

Εὐχόμαστε νὰ ἐορτάσουμε θεαρέστως καὶ εὐσεβοφρόνως τὶς ἅγιες ἐορτὲς τῆς τοῦ Υἱοῦ Θεοῦ ἐν σαρκὶ ἐπιφανείας, προσφέροντες στὸν ἐν σπηλαίῳ γεννηθέντα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν πίστη, προσκύνηση, εὐχαριστήριον ὕμνο, δοξολογία, ὁμολογία, μαρτυρία, βίον ἔνθεον, ὑπομονὴ στὶς θλίψεις, μακροθυμία, ἀγάπη καὶ μετάνοια.

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιήλ

¹ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Κατ' Ἀνομοίων* VI, PG 48, 752

² Ἑβρ. β', 15

³ Μτ δ', 23

⁴ Μτ ιστ', 15

⁵ Πρὸς Τιμ. Β', γ', 7

⁶ Μτ 13, 16 ἐξ πρλ.

-
- ⁷ Λκ 11, 20 πρλ.
⁸ Μτ 11,5 πρλ.
⁹ Ήσ. 29.18 ἐξ. 35,5. ἐξ. 61,1.
¹⁰ Κολ. γ', 11
¹¹ Μτ 11,11 ἐξ.
¹² Μτ 11, 12.
¹³ Μτ 15, 1-20:23,1-33.
¹⁴ Μτ. 16, 22· 20,21· 21,9 πρλ. Λκ 19, 11· 22,38· 24,21· Ήω. 6,15· Πράξ. 1,6
¹⁵ Μτ 11,3.
¹⁶ Λκ. γ', 7
¹⁷ Λκ. 4,19
¹⁸ Μτ. 13,44 ἐξ.
¹⁹ Λκ. 17,20.
²⁰ Μκ. 1, 22
²¹ Μτ. 5,22. 28. 34. 39. 44
²² Μτ 12,41ἐξ. Λκ 11,31 ἐξ.
²³ Μτ. 12,30
²⁴ Μτ. 7,24
²⁵ Μτ. 11,6 πρλ.
²⁶ Μκ. 9,23
²⁷ Βλ. Πρός Έβρ. 12,2
²⁸ Μκ. 14,36
²⁹ Δν 2,23-30
³⁰ Μτ 11, 25 ἐξ πρλ.
³¹ Μκ. 13,32
³² Μκ. 14,36: βλ. Μτ. 20,23
³³ Μκ. 12,6
³⁴ Μτ. 13,3-9 πρλ.
³⁵ Λκ 15
³⁶ Μτ. 5,17
³⁷ Μτ. 11, 28 ἐξ.
³⁸ Λκ 13,28 ἐξ πρλ.
³⁹ Λκ. 10,1 ἐξ. πρλ
⁴⁰ Μτ. 3,12
⁴¹ Λκ. 9,57-61 πρλ.
⁴² Μτ. 19,28 πρλ.
⁴³ Μκ. 4,29· Μτ. 13,24-30
⁴⁴ Λκ. 22,32
⁴⁵ Μτ 9,15 πρλ. Μκ 8, 34 πρλ. Λκ 6,22 πρλ.
⁴⁶ Μτ. 16,18· 18,17
⁴⁷ Λκ 13,31 ἐξ· βλ. 17,25· Μκ 9,12
⁴⁸ Μκ. 10,45
⁴⁹ Λκ. 22.25 ἐξ.
⁵⁰ Ήσ. 52, 13-53, 12
⁵¹ Λκ 17,25
⁵² Μτ 20,28 πρλ· 26,28 πρλ· Λκ 22,16.18.30
⁵³ Λκ 22.20
⁵⁴ Μκ 8,27-30 πρλ.
⁵⁵ Μτ 21,-9 πρλ.
⁵⁶ Μτ 26,64
⁵⁷ Μτ 16,15 πρλ.
⁵⁸ 1 Θεσ. 1,10· Ρωμ 10.9· βλ 8,11: Γαλ 1, 1· 1 Πε 1,21: Πράξ 4,10.
⁵⁹ Βλ. 1 Κορ 15,4
⁶⁰ Πράξ 7,56
⁶¹ Πράξ. 7,3: 22.6. 26,13
⁶² 1 Κορ 16,22. Άπ 22.20· βλ. ως άπήχηση 1 Κορ 11, 26
⁶³ Πράξ 1,11

-
- ⁶⁴ Βλ Μτ 28, 20
⁶⁵ 1 Κορ 12,3· Ρωμ 10,9. Φιλ 2,11
⁶⁶ 2 Βασ 7,14· Ψλ 2,7· 109,1
⁶⁷ Πράξ 2,36
⁶⁸ Ρωμ 1,14. Πράξ 13,33
⁶⁹ Πράξ 7,56· Ἰσως 2,33 ἐξ· 5,31· Μκ 14,62 πρλ· Ρωμ 8,34
⁷⁰ Βλ Μτ 28,18
⁷¹ Ρωμ 10,2 ἐξ· (Φιλ 2,11)· 1 Κορ 2,8· βλ 15,25· Ἐφ 1,20
⁷² 1 Κορ 8,5 ἐξ· 10,21
⁷³ Βλ. Μτ 8,25 πρλ. Λκ 7.19 πρλ.
⁷⁴ Πράξ 3, 26· 4,25-30.
⁷⁵ Ἡσ. 52,13-53,12
⁷⁶ Πράξ 2,33· 5,31
⁷⁷ Πράξ 3,13
⁷⁸ 1 Πε 2,21-25
⁷⁹ Πράξ 8,30-35
⁸⁰ 1 Κορ 15,3
⁸¹ Γαλ. 1,4· 2 Κορ 5,14 ἐξ· 21· Ρωμ 4,25· 8,32· 1 Πε 3,18· 1 Ἰω. 2,2
⁸² Λκ 22,20
⁸³ Πράξ 3,14
⁸⁴ Πράξ. 3,15· βλ 5,31
⁸⁵ 1 Πε 1,19 ἐξ· βλ. Ἰω 1,29.36
⁸⁶ Ἐβρ 2,14-18· 4,14
⁸⁷ Τιτ 1,4· 2,13· 3,6· 2 Τιμ 1,10
⁸⁸ Γαλ. 2,19· Ρωμ 6,3-11
⁸⁹ Πράξ 10,37 ἐξ.
⁹⁰ Ἐβρ 10,7
⁹¹ Ἐβρ. 2,10
⁹² Ἐβρ. 12, 2
⁹³ Ἐβρ. 5,7 ἐξ.
⁹⁴ Ἐβρ. 12,2
⁹⁵ 2 Βασ 7,12 ἐξ) ἢ ὁ Ψλ 15,10 ἐξ.
⁹⁶ Ρωμ 1,3 ἐξ· 1 Πε 3,18· 1 Τιμ 3,16α
⁹⁷ Ἐβρ 1.9
⁹⁸ Πράξ 10,38· βλ 4,27· Λκ 4,18
⁹⁹ Πράξ 2.34 ἐξ. 2 Τιμ 2,8
¹⁰⁰ Ρωμ 1,3 ἐξ· 2 Τιμ 2,8. Πράξ 13,22 ἐξ· 15,16 καὶ Ἰσως Μκ 12,35 ἐξ.
¹⁰¹ Μτ 1,1-17· Λκ 3,23-37
¹⁰² Μτ 1-2· Λκ 1-2
¹⁰³ Ἐνώχ 39,6 ἐξ· 40,5· 48,2 ἐξ· 49,2· 62,6
¹⁰⁴ Ἰώβ 28,20-28· Βαρ 3,32-38· Πρμ 8,22-31· Σειρ 24,3-22· Σολ 7,25 ἐξ.
¹⁰⁵ 1 Κορ 8, 6
¹⁰⁶ 1 Κορ. 10,4
¹⁰⁷ Κολ 1,15
¹⁰⁸ Κολ. 2,9
¹⁰⁹ Πράξ 3,14
¹¹⁰ Γαλ 1,12
¹¹¹ Ρωμ 1, 9
¹¹² 1 Ἰω 4,15· 5,5
¹¹³ Μκ 1,11· 9,7· 14,61· Λκ 1,35· 22,70· Μτ 2,15· 14,33· 16,16· 27,40.43
¹¹⁴ Μτ 11,27 πρλ· 21,37 ἐξ πρλ. 24,36 πρλ.
¹¹⁵ Ἰσως ἦδη στό Ρωμ 9,5, πιθανότατα στά Ἐβρ 1,8· Τιτ 2,13, καὶ ἀσφαλῶς στά Ἰω 1,1.8· 20,28.
¹¹⁶ Κολ. 1,18
¹¹⁷ Φιλ 2,10
¹¹⁸ 1 Κορ 2,8
¹¹⁹ Κολ. 1,18
¹²⁰ 1 Κορ 15,15.45· Ρωμ 5, 12.21

-
- ¹²¹ Έφ 1,10
¹²² Έφ. 2,13-16
¹²³ 1 Τιμ 2,5. Έβρ 9,15 12,24
¹²⁴ Μκ 5,7
¹²⁵ Μκ. 3,11
¹²⁶ Μκ. 1,11
¹²⁷ Μκ 9,7
¹²⁸ Μκ. 15,39
¹²⁹ Μτ 28,18 έξ.
¹³⁰ Δν 7,13 έξ.
¹³¹ Μτ 4,8 έξ.
¹³² Μτ. 11,27
¹³³ Πχ. Μτ 14,33
¹³⁴ Βλ. Λκ 16,16· 22, 35-38· Πράξ 2,1
¹³⁵ Λκ 3,6· 9,38.42: Πράξ 10,38
¹³⁶ Λκ. 4,18
¹³⁷ Λκ. 4, 15
¹³⁸ Λκ. 1.35· 22,70
¹³⁹ Ίω 3, 13.31· 6,62· βλ 13,1· 14,28·16,28· 17,5
¹⁴⁰ Ίω. 1,14
¹⁴¹ Ίω. 3,16 έξ. 36· 11, 25 έξ.
¹⁴² Ίω 8,58· 10,38
¹⁴³ Ίω 10,38· 14,9 έξ. 20· 17,21
¹⁴⁴ Ίω. 3,22-30
¹⁴⁵ Άπ 1-3
¹⁴⁶ Άπ. 5
¹⁴⁷ Άπ. 6,15 έξ· 17,14
¹⁴⁸ Άπ. 19.7 έξ. · 21, 9
¹⁴⁹ Άπ. 1, 17
¹⁵⁰ Άπ. 22.13
¹⁵¹ Άπ. 1,8· 21,6
¹⁵² Άπ. 3,14
¹⁵³ Άπ. 19, 19· 17,14
¹⁵⁴ 1 Ίω 4,2